

OSCAR PRLAU JUST

L1 de gener de 2006, exactament dotze anys després de la insurrecció militar de l'Ejército Zapatista de Liberación Nacional (EZLN) a l'estat de Chiapas, el subcomandant Marcos iniciava una nova ofensiva, aquest cop pacífica i rere el nom de "La Otra Campaña", en paral·lel a la cursa presidencial empresa per les forces "convencionals". Després d'un llarg període de silenci públic, doncs, el rebatejat com a "delegado zero" (arran de la Sexta Declaración de la Selva Lacandona promulgada l'estiu passat, que exigeix per enèsima vegada el reconeixement de la llengua, la terra i la cultura dels pobles indígenes, ignorant, però, aquest cop la negociació amb el Govern) sortia altra vegada a la palestra amb un ambició recorregut que l'havia de por-

El fenomen Marcos: entre la utopia i la realitat

Dotze anys després de la insurrecció de Chiapas, el subcomandant Marcos ha reaparegut en públic aprofitant l'aparador de les eleccions mexicanes. Un cop conegut el desenllaç dels comicis, caldrà veure quin paper representa una figura que manté més carisma a fora que en un país on encara és vist amb enorme recel per la classe política.

A l'esquerra, primer pla de Marcos en la manifestació del passat 1 de Maig a Ciutat de Mèxic. A sota, la plaça de la Rectoria de la Universitat Autònoma de Mèxic (UNAM), plena a vessar durant el miting del subcomandant Marcos el 2 de maig passat.

tar per tot el país per predicar la fi de l'actual sistema polític i la necessitat d'establir-ne un que de debò protegeixi els més pobres. La caravana, a la qual des del principi es van sumar nombroses organitzacions sobretot procomunistes, també demanava el compliment dels acords de San Andrés Larrainzar (1996) entre el Govern i l'EZLN, de respecte a les minories indígenes, que després, a l'hora de traduir-los en lleis, van ser molt retallats per tots els partits polítics.

Més de tres mesos al DF. En aquest escenari, el subcomandant Marcos arribava a final d'abril, per segon cop des de 1994, a passar uns dies a la capital, enmig d'una enorme expectació mediàtica. Encapçalaria la manifestació de l'1 de Maig, celebraria diversos mitings

multitudinaris i havia de continuar ruta cap al nord, però els anomenats "fets d'Atenco" —on havia estat escassos dies abans— van fer canviar els seus plans. La mort de dos manifestants en enfrontaments amb la policia, la detenció de gairebé un centenar de persones i les denúncies de violacions i vexacions comeses pels agents van fer que el guerriller decidís quedar-se al DF fins que no fos alliberat l'últim pres. Això encara no ha passat, i per tant Zero no se n'ha mogut, en un gest que tanmateix també fa pensar a molts sectors que simplement fa temps en espera del desenllaç de les eleccions del 2 de juliol. Uns comicis, per cert, als quals no es va voler presentar d'acord amb els seus postulats anti-sistema, però en què podria haver tingut un paper més decisiu del que sembla...

Influència electoral? Marcos es va passar la campanya desqualificant els "polítics" i proclamant que aquestes serien les últimes eleccions regides per l'actual sistema. I és que el nou president, segons ell, serà derrocat abans d'acabar el sexenni, a partir d'una revolució social que ha de començar amb els obrers aixecant-se a les fàbriques per construir un nou model de societat. Tota una apologia del comunisme, vaja. El mateix 2 de juliol, "La Otra Campaña" va congrega uns pocs milers de persones en una nova manifestació a la capital per demanar la llibertat dels presos d'Atenco i, encara que no obertament, l'abstenció en les eleccions. La seva intervenció, però, no s'acaba aquí... L'endemà a la nit, Marcos va ser el primer a aixecar la llebre del "fraud electoral" que ara denuncia Andrés Manuel López Obrador. Va assegurar que havia estat el perredista —a qui en canvi ha negat sempre el seu suport tot i ser teòricament el més proper als seus ideals— qui havia guanyat les eleccions. "L'IFE es va guardar un raconet d'1,5 milions de vots —corresponents a ciutadans morts o residents a l'estranger— per contrarestar l'avantatge del PRD", sostenia el subcomandant, citant fonts infiltrades a l'Institut Federal Electoral, fent-s'ho venir bé per raonar que el fraud electoral és una prova més del fracàs del sistema actual. En aquesta línia, un dels líders més propers a Marcos, Lucas Álvarez —membre del secretariat polític del Frente del Pueblo— retreu que "López Obrador va acceptar les regles, quan ja sabia que hi podia haver fraud". Malgrat aquestes denúncies, no creu que hi pugui haver un acostament a curt termini entre el PRD i l'EZLN: "Els també van traïr els drets dels indígenes, i ara, per exemple, tampoc no han condemnat obertament els fets d'Atenco." De la mateixa manera, no creu que canviï la situació amb una hipotètica reedició d'un govern conservador: "Han volgut un acostament, però nosaltres des de la Sisena Declaració mirem cap baix i no cap dalt; a més, el PAN s'endurirà, com prova la censura que exerceix contra nosaltres."

Només el principi. Les crides del "delegado Zero", en tot cas, sembla que cada cop causen menor impacte entre la població local, tot i que també és cert que a pocs mexicans deixa indi-

OSCAR PALAU JUST

Un dels participants en la manifestació del 2 de juliol reclama l'abstenció de l'electorat.

ferent la seva figura, i menys a una classe política que sempre se l'ha mirat amb recel i té sempre un ull ficat en el que fa. Horacio Perea, assessor del Senat, reflexiona que "Marcos, més enllà de si són justes o no les seves reivindicacions, és un personatge difícil d'assumir, perquè es mou per fora del sistema democràtic mexicà, genera suspicàcies en la dreta i fractura en l'esquerra". "Va ser un fet insòlit quan va anar a Televisa al maig i va dir que guanyaria López Obrador: va ser com el petó de Judes", sosté. Tot i això, Perea és del parer que el guerriller "no ha influït en les eleccions, no té gairebé presència mediàtica, i simplement ha aprofitat el procés per reinventar-se". "La seva estratègia, però, no ha reeixit,

i crec que ara tornarà a Chiapas, el seu espai natural", conclou.

No ho aclareix Lucas Álvarez, que simplement confirma que Marcos es quedarà al DF "fins al setembre, reunint-se amb diversos grups socials i preparant la quarta "Asamblea Nacional de

Marcos mai va voler donar suport a López Obrador, el polític més proper, i ara defensa que ha guanyat

Censura radiofònica al líder zapatista

Des de poques setmanes després d'establir-se al DF, el subcomandant Marcos compartia amb Lucas Álvarez la locució del programa setmanal d'una hora *Política de banquetes*, a Radio 620 AM. No era més que la continuació de l'experiència de Radio Insurgentes, que "La Otra Campana" va posar en marxa de manera itinerant –per mitjà d'acords amb les emissores locals– per allà on passava. A principi de juliol, però, Álvarez rebria una trucada dels propietaris de la ràdio: "Marcos no pot venir més al programa", li van deixar anar. "Em van dir que el Govern retiraria els espots que posava a l'emissora si ell continuava venint, i que no es podien permetre el luxe de perdre aquest ingrés", continua. Ell sol sí que hauria pogut continuar, però va decidir no fer-ho: "va ser una qüestió d'integritat i de principis, després haurien continuat imposant la seva censura, com fan a totes les ràdios", clama. Álvarez, però, no es rendeix, i no descarta reiniciar el programa en una altra emissora. Segueix el pols.

Adherents". I és que la seva lluita no es va acabar el 2 de juliol, "ans al contrari, aquell dia en realitat pren forma perquè a partir de llavors el poble deixa de comptar, i li volem dir que som aquí". Álvarez vaticina que "abans del 2012 es produirà una insurrecció des del poble, tal com en el seu dia va caure el mur de Berlín". "Hi ha totes les condicions objectives perquè sigui així –considera– i estem plantejant un moviment que va més enllà del fet electoral, fem una nova proposta d'organització del país." El desafiament, doncs, està servit: "Ja vam irrompre un cop en les agendes dels senyors del diner..."

Òscar Palau
Ciutat de Mèxic